

Hjælp sproget på vej

Sprogtilegnelse 0-3 år

NÆSTVED
Tale- høreteamet

Børnefamilie Enheden

Tale- høreteamet
Herlufsholm Allé 20
4700 Næstved

Som en del af den forebyggende indsats i Næstved kommune arbejder Tale- høreteamet med tidlig sproglig indsats for børn i alderen 0-3 år. Pjecen henvender sig til alle, som har børn i denne alder. Den gennemgår kort den sproglige udvikling og giver vejledning til, hvordan man kan støtte udviklingen af sit barns sprog.

Pjecen indeholder også generelle råd om, hvad der er godt at være opmærksom på som forældre i forhold til barnets sproglige udvikling, og hvornår man bør søge hjælp, hvis barnets sprog ikke udvikler sig som forventet.

Har du brug for at komme i kontakt med en tale- hørekonsulent, kan du henvende dig til din dagplejer/daginstitution og få at vide hvilken tale- hørekonsulent, der er tilknyttet dit område. Du kan også henvende dig direkte til ledende tale-høre-konsulent Lene Brorup Jørgensen på tlf. 24219219 eller på mail lejor@naestved.dk

Hvis du vil vide mere, om den sproglige udvikling, kan du bl.a. finde information på www.legetek.dk og herunder klikke på boksen "Er du forældre?". Her kan du også læse om "kompetencehjulet", som er en vurdering af børns udvikling fra fødsel til børnehaveklasse. Den bliver brugt som arbejdsredskab i Kommunens dagtilbud.

Den almene sproglige udvikling

0-3 måneder

Dit barn reagerer på lyd, vender blikket eller hovedet mod lydkilden.

Barnet kan efterligne din ansigtsmimik som fx at række tunge.

Barnet reagerer på stemmer – følger den voksnes mundbevægelser i korte tid.

4-6 måneder

Dit barn begynder at pludre og kan indlede, fastholde og besvare kontakt med både pludren og smil.

Barnet kan have øjenkontakt i længere tid.

Barnet betragter den voksnes mund meget intenst.

7-12 måneder

Dit barn begynder at pludre med rækker af gentagne lyde som fx "ba-ba-ba" og afprøver stemmestyrke og tonehøjde. Efterhånden bliver barnets pludren mere varieret.

Barnet begynder at pege.

Barnet begynder at forstå dagligdags vendinger som fx "hej-hej", "far" og "mor" samt benævnelse af velkendte genstande (sut, bamse mv.).

Dit barn reagerer på sit eget navn.

Barnet kan lide titte-bøh leg.

Barnet og den voksne har fælles opmærksomhed på samme genstand.

1-1½ år

Dit barn siger de første genkendelige ord (far, mam eller hej), men ikke nødvendigvis korrekt udtalt .

Dit barn forstår enkle instruktioner og kigger på velkendte genstande, når de bliver nævnt.

Barnet viser interesse for sanglege og billedbøger.

Barnet udtrykker ønsker ved hjælp af mimik og fagter (Kommer fx med bogen, hvis den skal læses).

Barnet kender navne på vigtige dele af kroppen, men kan ikke selv ordene endnu.

1½-2 år

Dit barn begynder at bruge to-ords sætninger (fx bold væk) og eftersiger ord og små sætninger.

Barnet begynder i leg at efterligne hverdagssituationer som fx at drikke og spise.

Dit barn begynder at kunne følge med i små historier fra billedbøger.

Barnet spørger "hvad er det?" (a' det?).

Barnet begynder at forstå ordet "ikke" i en sætning (fx ikke sove). Bruger også selv ordet "nej".

2-2½ år

Dit barn begynder at bruge 3 ords sætninger (fx mig ha mælk).

Dit barn forstår længere instruktioner (fx gå ud i køkkenet og hent en ske) og siger sit eget navn.

Barnet begynder at vise interesse for andre børn, men de leger endnu ikke med hinanden.

Barnet kan sætte ord på vigtige kropsdele som fx mund, øjne, ører og mave.

Ordforrådet vokser hurtigt.

Barnet begynder at omtale sig selv med "mig" eller "jeg".

2½-3 år

Dit barn deltager i sanglege og lytter med stor fornøjelse til historier.

Barnet kan indgå i samtaler og kan tale om noget, der er sket.

Dit barn kan svare på hvem, hvad og hvor spørgsmål.

Barnet begynder så småt at bruge længere sætninger fx "mig vil ha is".

Barnet kan navnene på nogle farver.

Barnet begynder at bruge flertalsformer, men ikke nødvendigvis korrekt bøjet (fx mange huser).

Hvordan støtter du dit barn?

0-6 måneder

Udnyt dagens situationer til at snakke sammen fx pusle-, bade- og spisesituation.

Giv barnet tid til at svare – jo yngre barnet er, jo længere tid har det behov for.

Hold øjenkontakt med barnet, når I snakker sammen – når barnet kigger væk, har det brug for pause.

Leg med ansigtsmimik og lyde fx række tunge – efterlign barnet.

7-12 måneder

Sæt ord på dét, barnet kigger og peger på.

Vis barnet verden og sæt ord på, hvad I ser.

Tal i korte og enkle sætninger med tydelig variation i stemmen.

Brug mimik og kropssprog sammen med det talte sprog fx "hej-hej" samtidigt med, at du vinker.

Leg titte-bøh leg og andre lege, som øver turtagning.

Syng for dit barn.

Sæt ord på lyde tæt på barnet,

fx hvis en bog falder på gulvet, sig "bum - bogen faldt".

1-1½ år

Forsøg at tolke, hvad barnet siger ved at gentage med en lille sætning. Fx hvis barnet siger "mam", siger du "ja, vi skal spise" eller "du er sulten" eller "du vil ha´ bananen".

Syng fagtesange som fx "Lille Peder Edderkop".

Kig i pegebøger og snak om billederne.

Gør opmærksom på lyde omkring jer fx fuglekvidder, hundegøen eller en sirene.

Sæt ord på kropsdele, når I bader, pusler og tager tøj på.

1½-2 år

Kig og læs i enkle billedbøger fx "Kaj" bøgerne. (Læs gerne samme bog mange gange)

Leg med dit barn og sæt ord på legen fx togbane, køkken og dukker. (Sid på gulvet, så du er i øjenhøjde med dit barn)

Udvid med små sætninger. Fx hvis barnet siger: "bold væk" bekræfter du "ja, nu er bolden væk".

Inddrag barnet i dagligdagens aktiviteter og sæt ord på, hvad I gør, fx skrælle kartofler, vaske op eller lægge tøj i vaskemaskinen.

Svar barnet, når det spørger – bevar barnets nysgerrighed.

2-2½

Giv dit barn små opgaver fx "gå ud i bryggerset og hent din jakke".

Tal med dit barn om det, som barnet viser interesse for.

Læs billedbøger med lidt mere tekst. Omtal dig selv med "jeg" fx "jeg kommer nu" i stedet for "mor kommer nu".

2½-3 år

Leg med rim og remser fx "Oppe i gardinerne hænger appelsinerne..."

Spille spil som fx billedlotteri, vendespil, billeddomino og farvespil.

Lad barnet være medfortæller, når I læser bøger.

Ret ikke direkte på barnets udtale – det er vigtigt at bevare barnets fortællelyst. Gentag i stedet bekræftende og med korrekt udtale.

Tilføj information til det barnet siger.

Fx siger barnet "hesten spiser græs" og du svarer "hesten spiser græs ligesom køerne".

Hvornår bør man søge hjælp?

Har du en bekymring omkring dit barns sproglige udvikling, er du altid velkommen til at kontakte en tale-hørekonsulent. Vi har herunder beskrevet nogle situationer, hvor man som forældre skal være ekstra opmærksom.

0-6 måneder

- Hvis barnet ikke reagerer på lyd
- Hvis barnet ikke er begyndt at pludre
- Hvis barnet ikke søger øjekontakt, når I kommunikerer med hinanden

7-12 måneder

- Hvis barnet ikke svarer med lyd, pludren eller måske talemæssige ord, når du taler til det
- Hvis barnet ikke ser efter det, du peger på
- Hvis barnet ikke er opmærksom på tale og reagerer på velkendte ord og vendinger som fx "sut", "far" og "hej-hej"

1 år-1½ år

- Hvis barnet ikke begynder at bruge de første talemæssige ord
- Hvis dit barn er holdt op med at bruge talemæssige lyde
- Hvis barnet ikke udtrykker ønsker ved hjælp af mimik, fagter og/eller talemæssige ord

1½-2 år

- Hvis barnet kun bruger ganske få ord
- Hvis barnet ikke er begyndt at sætte to ord sammen til en sætning
- Hvis barnet ikke er begyndt at vise interesse for billedbøger

2-2½ år

- Hvis dit barns tale er uforståelig også for familien
- Hvis du oplever, at dit barn har besvær med at forstå, hvad du siger til det
- Hvis dit barn ikke er begyndt at bruge sprog i leg

2½-3 år

- Hvis dit barn ikke er begyndt at bruge 3 ords sætninger
- Hvis dit barn ikke kan benævne 1-2 farver
- Hvis dit barn aldrig stiller spørgsmål

Søg også hjælp

- Hvis dit barn stammer (ofte gentager stavelser eller ord) og ikke kan få sagt, hvad det vil
- Hvis dit barn ikke er interesseret i at kommunikere med sine omgivelser
- Hvis dit barns tale ved 3 års alderen er uforståelig for andre end familien

Generelle råd

Når du er sammen med dit barn

Børn lærer sprog i dialog med den voksne. Det er derfor vigtigt at være opmærksom på at være tæt på dit barn og i øjenhøjde, når I taler sammen. Sid fx på gulvet, når du er sammen med dit barn.

TV, computer og Ipad kan ikke erstatte samværet og dialogen med den voksne. Når dit barn bruger elektroniske medier, så sid sammen med dit barn og sæt ord på det, I ser.

Hørelse

At kunne høre er en forudsætning for at kunne udvikle sprog.

Vær opmærksom på, om dit barn kan høre, selvom det er blevet hørescreenet som spæd. Fx:

- Kan barnet lokalisere lyde?
- Reagerer barnet på pludselige høje lyde?
- Har barnet ofte øreinfektioner?
- Er barnet mere larmende end sædvanligt?

Har du mistanke om hørenedsættelse, så kontakt en øre- næse-halslæge (Du behøver ikke henvisning fra egen læge).

Støj

Det er væsentligt, at minimere støj i hjemmet, så barnet kan høre og lære sprog. Husk at lukke døren ud til vaskemaskinen og sluk fjernsyn, radio eller computer, når I spiser, leger, læser og taler sammen.

Sange

Syng med dit barn, det styrker ordforrådet og sprogytmen. De fleste børn er glade for sange, hvor man kan bruge fagter eller bevæge kroppen samtidig som fx "Lille Peter Edderkop" og "Jeg gik mig over sø og land".

Bøger

At kigge i og læse billedbøger sammen med dit barn er med til at sætte skub i den sproglige udvikling. Gennem bøgerne tilegner barnet sig nye ord og begreber. Læs gerne de samme bøger mange gange og lad dit barn 'læse' bogen for dig.

Jo mere du læser med dit barn, jo bedre grundlag har dit barn for selv at lære at læse.

Forslag til gode bøger

Hej fru Ko

af Jacob Termansen (pegebog)

Kaj-bøger

af Mats Letén

Jeppes-bøger

af Barbro Lindgren

Totte-bøger og *Lotte-bøger*

af Gunilla Wolde

Rikke-bøger

af Bodil Nederby

Små dyr

af Ursula Seeberg

Mis med de blå øjne

af Egon Mathiesen

Mimbo Jimbobøger

af Jakob Martin Strid

Godnat - Alfons Åberg og

Kom nu - Alfons Åberg

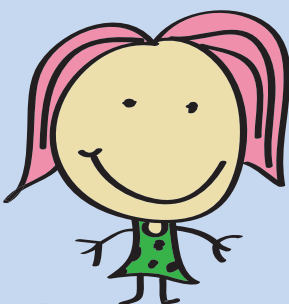
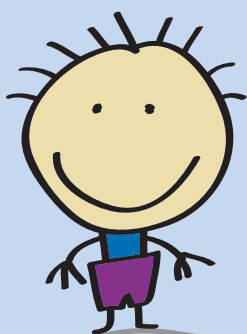
af Gunilla Bergström

De tre Bukke Bruse

af Svend Otto S.

Til de allermindste anbefales pegebøger. Tag en tur på biblioteket og spørg bibliotekaren til råds. På hjemmesiden "Min kusine Maria" kan du finde gode forslag til spil på Ipaden.

**Børnefamilie
Enheden**

Tale- høreteamet
Herlufsholm Allé 20
4700 Næstved